

מערך למנחה - בית מדרש

[הכרת טובה – בעשייה החינוכית]

יעדים

1. סוגיות מרכזיות לבית המדרש: (סביב איזו שאלה רצינו להפר איזונים...)

- מדוע ישנם חניכים שלא מוקירים תודה – (זיהוי הגורם ומה ניתן לעשות)
- (מדוע ישנם חניכים שצריכים להפוך לבוגרים לפני שמבינים כמה קיבלו?)

2. שדות חינוכיים שניתן לקדם באמצעות בית המדרש:

- תיקון הלב(ערכים, חוסן)
- קהילה של משמעות

3. ערכים נוספים שניתן לקדם באמצעות בית המדרש:

- ייצוג אמין של שלמות הורית

4. ההישג הנדרש:

- פיתוח מודעות ודין צוותי סביב הכרת הטוב
- פיתוח דרכי מענה והתמודדויות
- פיתוח מודעות בצוות כי העניין מתחיל קודם כל במחנך

מתווה בית המדרש [הצעה]

לימוד:

- אמר ר' לוי, למה היו בני ישראל דומין, לאחד שהיה לו בן והרכיבו על כתיפו, והיה מוליכו בשוק והיה הבן רואה דבר של חפץ, ואמר לאביו קח לי זה, והוא לוקח לו, פעם ראשונה, ופעם שנייה, ופעם שלישית, ראה הבן אדם אחד א"ל ראית את אבי, א"ל שוטה, אתה רוכב על כתיפי וכל מה שאתה רוצה אני לוקח לך, ואתה אומר לזה ראית את אבי, מה עשה אביו, השליכו מעל כתיבו בא כלב ונשכו, כך כשיצאו ישראל ממצרים... (פסיקתא דרב כהנא · ג)

- שאלות אפשריות על הטקסט:

1. הילד לוקח דברים כמובן מאליו?
2. מתי הילד מייצר קשר עם אביו?
3. מה האבא היה צריך לעשות?
4. למה לכתחילה הרכיבו על כתיפו.

רב פרידא היה לו תלמיד אחד
שהיה שונה לו ארבע מאות פעמים וגמר ולמד
יום אחד ביקשו אותו לדבר מצוה
שנה לו, ולא למד
אמר לו: הפעם מה שונה?
אמר לו: מאותה שעה שאמרו
לאדוני שיש דבר מצוה
הסחתי דעתי, וכל שעה אמרתי,
עכשיו עומד אדוני, עכשיו עומד אדוני
אמר לו: תן דעתך ואלמד אותך.
חזר ושנה לו ארבע מאות אחרוני פעמים
נספוט. (בבלי, עירובין, דף נ"ד, ע"ב)

(רב פרידא לא מתייחס מהתלמיד ושונה שוב ושוב)

- שאלות אפשריות על הטקסט:

1. עד מתי/כמה אמורים לתמוך בחניך?
2. למה רב פרידא לא מתייחס?
3. למה החניך נשאר ללמוד?

רבי פתח אוצרות בשני בצורת אמר יכנסו בעלי מקרא בעלי משנה בעלי גמרא בעלי הלכה בעלי הגדה אבל
עמי הארץ אל יכנסו דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס אמר לו רבי פרנסני אמר לו בני קרית אמר לו לאו
שנית א"ל לאו אם כן במה אפרנסך [א"ל] פרנסני ככלב וכעורב פרנסיה בתר דנפק יתיב רבי וקא מצטער
ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו
רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו בדקו ואשכח אמר רבי יכנסו הכל

(רבי לא רוצה לתמוך בעם הארץ ולבסוף תומך)

- שאלות אפשריות על הטקסט:

1. ר' יונתן ענה תשובה טובה, מי יהיה הפה של החניך?
2. כיצד ניתן להמנע מכך שאם פעם אחת אומרים לא אז לא אבדנו את כל ההשקעה?
3. למי אנו נותנים עזרה לחזקים או החלשים?
4. האם אין לר' רחמים על עם ישראל?
5. מתי אנו מתעוררים להכרת הטוב? האם רק כשחסר?

- דרגות במתן צדקה- המעולה שבה

- שמונה מעלות יש בצדקה, זו למעלה מזו: מעלה גדולה שאין למעלה ממנה--זה המחזיק בידי ישראל שמך, ונותן לו מתנה או הלוואה, או עושה עימו שותפות, או ממציא לו מלאכה, כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות ולא ישאול; ועל זה נאמר "והחזקת בו, גר ותושב וחי עימך" (**ויקרא כה, לה**), כלומר החזק בו שלא ייפול ויצטרך. (זרעים, מתנות עניים פ"ט ה"ז)

- דרגות במתן צדקה- הבינוניות שבה

- פחות מזה--הנותן צדקה לעניים, ולא ידע למי נתן, ולא ידע העני ממי לקח, שהרי זו מצוה לשמה: פחות מזה--שידע הנותן למי ייתן, ולא ידע העני ממי לקח: פחות מזה--שידע העני ממי נטל, ולא ידע הנותן (זרעים, מתנות עניים פ"ט ה"ח-י)

- דרגות במתן צדקה- הפחותות שבה

- פחות מזה--שייתן לעני בידו, קודם שישאול. פחות מזה--שייתן לו כראוי ליתן לו, אחר שישאול. פחות מזה--שייתן לו פחות מן הראוי, בסבר פנים יפות. פחות מזה--שייתן לו, בעצב. (זרעים, מתנות עניים פ"ט הלכה י"א-י"ד)

- שאלות אפשריות על הטקסט:

1. הדרגה הגבוהה ביותר היא מתן בסתר, כיצד ניתן להסביר זאת עם הנותן מתנה לחברו חייב להודיעו?
2. איך זה רלוונטי אלינו כמחנכים?

נקלע רבי למקומו של ר' אלעזר בר' שמעון, אמר ליה: יש לו בן לאותו צדיק? אמרו לו יצא לתרבות רעה. הלך הסמיכו לרב וחתנו עם ביתו של ר' שמעון בן איסי בן לקוניה אחות אימו, כל יום היה אומר: למקומי אני חוזר, אמר לו רבי: חכם עשו אותך, וגולת זהב פרסו עליך, ורבי קראו לך, ואתה אומר למקומי אני חוזר? כאשר הלך לישיבה בישיבה של ר' שמעיה כששמע קולו אמר: זה הקול דומה לר' אלעזר בר' שמעון, אמרו לו: בנו הוא! קרא עליו: "פרי צדיק עץ חיים.....". כאשר נפטר הובילוהו למערת אביו, ישב עכן בפתח המערה, אמרו לו עכן, עכן פתח פיך ויכנס בן אצל אביו, לא פתח להם, כסבורים העם שזה גדול מזה, יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא זה היה בצער מערה וזה לא היה בצער מערה. (בבא מציעא פה עמ' א')

הערות אפשריות על הטקסט:

1. אדם שרק נותנים לו כל הזמן אפילו שהופך להיות אדם גדול, אנחנו יכולים לראות מדרגות בקנייה מעלות בעמל כפיים.
2. כמה אנו נותנים עצמאות לחניכים?
3. כמה אנו חוסמים אותה ונותנים להם קב"ים ולא מאפשרים להם להגיע לפוטנציאל הגנוז בהם?

סיכום אפשרי

- **שאלות לחשיבה:** האם כשאנו עוזרים אנו בעצם עושים קיצורי דרך שרק יקשו עלינו בהמשך? האם כשאנו נותנים אנו עושים זאת בצורה שמאפשרת הכרת הטוב?
- **חינוך להכרת הטוב** היא מידה שכולנו אמורים להגיע אליה כבני אדם גם המחנך וגם החניך וזה בשונה מ**מדרישה** להכרת הטוב.